

Nr 130.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående delaktighet i statens pensionsanstalt för svenska smörprovningarnas befattningshavare; given Stockholms slott den 24 februari 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

N. J. F. Almkvist.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Almkvist:

Sedan styrelsen för svenska smörprovningarna i skrivelse den 9 december 1926 hemställt om åtgärders vidtagande för beredande av pension av allmänna medel åt föreståndaren för smörprovningarna E. Waller, över vilken framställning yttranden avgivits av lantbruksstyrelsen och statskontoret, har lantbruksstyrelsen till Kungl. Maj:t inkommit med framställning av den 26 januari 1927 med anhållan om framläggande för riksdagen av förslag, att samtliga vid smörprovningarna fast anställda befattningshavare måtte medgivas delaktighet i statens pensionsanstalt.

*Delaktighet
i statens
pensions-
anstalt för
svenska smör-
provning-
arnas befatt-
ningshavare.*

Enär sistnämnda framställning, varöver infordrade utlåtanden avgivits den 8 februari 1927 av statskontoret och den 25 i samma månad av styrelsen för statens pensionsanstalt, i sig innefattar jämväl frågan om pension för Waller, torde vara obehövt att, då jag nu går att framlägga ett å samma framställning grundat förslag, här närmare ingå på berörda särskilda pensionsfråga.

Innan jag till behandling upptager spörsmålet rörande befattningshavarnas vid svenska smörprovningarna anslutning till statens pensionsanstalt, vill jag i korthet redogöra för svenska smörprovningarnas ändamål och allmänna organisation.

Svenska smörprovningarna hava till uppgift att verka för åstadkommande inom landet av ett gott och likartat, jämväl för den utländska marknaden lämpat smör. Till främjande härav verkställas genom smörprovningarna undersökning av smörs beskaffenhet. De i provningarna deltagande mejerierna erhålla meddelande om beskaffenheten av det av dem tillverkade smöret ävensom om övriga vid provningarna iakttagna omständigheter, vilka kunna tjäna till ledning vid smörtillverkningen. Mejeri, som uppfyller vissa beträffande smöret föreskrivna betingelser, må, till utmärkande inför såväl den inländska som utländska marknaden av varans fullgoda beskaffenhet, begagna sig av det för smörprovningarna såsom varumärke registrerade runmärket.

Reglemente för svenska smörprovningarna ävensom instruktion för föreståndaren fastställes av lantbruksstyrelsen. Nu gällande reglemente är utfärdat den 19 november 1925.

Enligt reglementet har lantbruksstyrelsen överinseende över svenska smörprovningarna. Ledningen av dem utövas av en styrelse, bestående av fyra valda ledamöter jämte provningarnas föreståndare. Härförutom skola finnas två styrelsesuppleanter. Av de valda ledamöterna utses ordföranden och en ledamot av lantbruksstyrelsen, som jämväl utser en suppleant. Två ledamöter och en suppleant väljas av hushållningssällskapens ombud.

Inkomst- och utgiftsstat för smörprovningarna fastställes av lantbruksstyrelsen. Berättelse rörande verksamheten skall av styrelsen årligen avgivas till lantbruksstyrelsen och hushållningssällskapens ombud.

Vid smörprovningarna äro anställda en föreståndare, en assistent och två konsulenter jämte nödiga biträden. Samtliga utses av smörprovningarnas styrelse. Föreståndaren skall hava förklarats kompetent av lantbruksstyrelsen, varjämte för tillsättning av assistent fordras medgivande av sistnämnda styrelse. De två konsulentbefattningarna hava upprättats enligt medgivande av 1927 års riksdag, och hava för dessa tjänster bestämmelser i förevarande hänseende ännu ej infutit i reglementet. De nuvarande innehavarna av befattningarna hava emellertid tillsatts efter samråd med lantbruksstyrelsen.

Till smörprovningarna har alltsedan 1890-talet beviljats statsbidrag. Bidraget utgick åren närmast före innevarande budgetår med 20,000 kronor. I samband därmed att 1927 års riksdag medgav anställande vid smörprovningarna av förut nämnda båda konsulenter, höjdes statsunderstödet till 40,000 kronor.

Tidigare
framställ-
ning.

Redan tidigare har av lantbruksstyrelsen i skrivelse den 18 augusti 1922, i anledning av framställning i ämnet från styrelsen för smörprovningarna, framlagts förslag rörande beredande i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., numera statens pensionsanstalt, av pension åt de hos

smörprovningarna fast anställda befattningshavarna. Lantbruksstyrelsen har till stöd härför anfört, att svenska smörprovningarna under en lång följd av år åtnjutit understöd av statsmedel, varav deras existens vore huvudsakligen beroende, då bidragen från de olika hushållningssällskapen i förhållande till övriga inkomster vore mycket ringa. Smörprovningarna, vilkas stora betydelse för mejerihanteringen styrelsen tillfullo vitsordade, syntes bliva av permanent natur och torde i viss mån vara att betrakta såsom en statlig institution, och skulle upphörandet av provningsverksamheten komma att medföra väsentliga olägenheter.

Styrelsen för nämnda pensionsanstalt samt statskontoret tillstyrkte i utlåtan den över sistberörda framställning, avgivna respektive den 1 september och den 19 oktober 1922, att pensionsrätt måtte medgivas sagda befattningshavare, vilkas antal då uppgick till fyra. Någon annan föreskrift rörande pensioneringen hade icke syntts *styrelsen för pensionsanstalten* erforderlig än ett tillägg till § 69 av anstaltens reglemente, upptagande svenska smörprovningarnas befattningshavare, varjämte särskilt stadgande i samband därmed ansetts böra utfärdas av innehåll att den i mom. 1 av övergångsstadgandena till kap. VII av samma reglemente föreskrivna tid för där avsedda anmälan skulle för ifrågakarande befattningshavare utsträckas till den 1 januari 1924. Av sålunda föreslagna stadganden skulle då följa, bland annat, att befattningarna, för att kunna förenas med pensionsrätt, skulle undergå särskild reglering, som skulle godkännas av lantbruksstyrelsen, att pensionsanstalten med stöd av denna reglering sedermera finge fastställa lämpliga pensionsunderlag, att pensionsåldern bleve 65 år för manlig och 60 år för kvinnlig befattningshavare samt att för hel tjänstepension skulle fordras 33 tjänstår för manlig och 30 tjänstår för kvinnlig befattningshavare.

Statskontoret framhöll att, då staten bidroge till pensioneringen av de befattningshavare, som åtnjöte pension enligt reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., ett medgivande för en viss organisations befattningshavare att bliva delaktiga i ifrågakarande anstalt i realiteten innebure ett understödande med statsmedel av organisationen. Det borde därför endast ifrågakomma, att befattningshavare, tillhörande organisation, vilken kunde anses tjäna ett verkligt statsintresse, bleve ansluten till anstalten. Vidare borde även för en dylik anslutning uppställas fordran på en viss fasthet hos organisationen. Svenska smörprovningarna hade i sin framställning anfört, att föreningen alltsedan år 1896 åtnjutit statsbidrag och vore för uppehållande av sin verksamhet helt beroende av sådant bidrag. Vidare fastställde lantbruksstyrelsen reglemente och särskilda föreskrifter för svenska smörprovningarna samt instruktion för dess föreståndare. I anledning härav syntes det statskontoret, att ifrågakarande förening fyllde betingelserna för att dess befattningshavare skulle kunna bliva delaktiga i pensionsanstalten.

Enligt beslut den 2 februari 1923 fann emellertid Kungl. Maj:t omfördä framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Nu föreliggande ansökninö.

I sin nu förnyade framställning av den 26 januari 1927 om pensionsrätt för smörprovningarnas fast anställda befattningshavare har *lantbruksstyrelsen* anført bland annat följande.

Under den tid, som förflutit efter Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut, hade förhållandena utvecklats i sådan riktning, att styrelsens uppfattning angående smörprovningarnas permanenta och allmännyttiga karaktär ytterligare bestyrkts.

Genom det av lantbruksstyrelsen den 19 november 1925 utfärdade förnyade reglementet för smörprovningarna hade provningarna omorganiserats på ett sådant sätt, att deras ställning såsom offentlig institution ytterligare betonats.

Med hänsyn till sin ekonomi vore svenska smörprovningarna numera helt och hållet hänvisade till statsanslaget, då de därutöver icke ägde andra inkomster än mejeriernas provningsavgifter samt vinsten å försäljning av runmärkta drittelstävör och runmärkt smörpapper m. m. Förr utgående anslag från hushållningssällskapen hade numera indragits.

Smörprovningarnas befattningshavare utförde enligt lantbruksstyrelsens förmenande ett ur allmän synpunkt minst lika betydelsefullt arbete som tjänstemännen hos hushållningssällskapen eller statsunderstödda föreningar, som för sina befattningshavare redan medgivits rätt till delaktighet i statens pensionsanstalt. Utan rätt till sådan delaktighet vore det omöjligt för smörprovningarna att säkerställa sina befattningshavares ekonomiska existens efter avskedstagandet vid uppnädd pensionsålder. Hos smörprovningarna anställda befattningshavare, särskilt föreståndaren och assistenten,¹ hade en sådan verksamhet, att en förflyttning från tjänst hos provningarna till sådan hos hushållningssällskap vore både tänkbar och önskvärd. En dylik förflyttning utan likformig rätt till pension syntes svårigen kunna ske.

Vidare kunde erinras, att riksdagen på framställning av Kungl. Maj:t (R. skr. 1925, nr 169) medgivit befattningshavarna hos svenska betes- och vallföreningen rätt att vinna inträde i statens pensionsanstalt. Enligt lantbruksstyrelsens mening talade fullt lika bärande skäl för ett medgivande till dylik anslutning för svenska smörprovningarna som beträffande nämnda förening.

Utöver de vid avlåtandet av lantbruksstyrelsens framställning hos smörprovningarna fast anställda fyra befattningshavare skulle, därest Kungl. Maj:ts proposition till 1927 års riksdag angående anslag till svenska smörprovningarna för budgetåret 1927—1928 vunne riksdagens gillande, från och med sagda budgetår hos provningarna komma att anställas ytterligare två assistenter eller mejerikonstulenter, vilka givetvis borde erhålla fast anställning med rätt till pension. Någon ytterligare ökning av antalet befattningshavare vid provningarna syntes, såvitt lantbruksstyrelsen kunde bedöma, icke vara att förvänta, åtminstone icke under de närmaste åren.

Därest pensionsrätt skulle medgivas smörprovningarnas befattningshavare, skulle å dem komma att tillämpas bestämmelserna i kapitel VII av gällande

¹ Vid avlåtandet av lantbruksstyrelsens framställning hade ännu icke medgivits anställande vid smörprovningarna av de båda konsulenterna.

reglemente för statens pensionsanstalt. Till nämnda kapitel hade fogats särskilda övergångsbestämmelser, varigenom ifråga om vissa befattningshavare, som anmäldes för beredande av pensionsrätt före angiven dag, föreskrivits, att eventuell engångsavgift skulle beräknas endast på befattningshavaren, men icke på huvudmannen. Denna föreskrift hade givetvis tillkommit på grund av svårigheterna för vissa huvudmän att erlagga erforderlig engångsavgift. Då ifråga om smörprovningarna samma förhållanden måste anses föreligga som föranlett sagda övergångsstadgande, torde vid medgivande av pensionsrätt för smörprovningarnas befattningshavare motsvarande stadgande ifråga om dem böra komma till stånd.

Vidare har lantbruksstyrelsen erinrat, att styrelsen i utlåtande den 18 december 1926 över förut omförmälda framställning om beredande av pension åt provningarnas föreståndare, E. Waller, ifrågasatt proposition i ämnet till riksdagen, men att, vid bifall till lantbruksstyrelsens nu framlagda förslag om medgivande för smörprovningarnas samtliga fast anställda befattningshavare av delaktighet i pensionsanstalten, sagda framställning givetvis icke borde föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I anslutning till vad sålunda anförts har lantbruksstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes *dels* föreslå riksdagen medgiva, att gällande reglemente för statens pensionsanstalt (nr 878/1919; 350/1926) måtte få ett sådant tillägg, att de rättigheter och skyldigheter, vilka jämlikt kungörelsen den 22 juni 1920 (nr 380) angående tillägg till nämnda reglemente tillkomma befattningshavare hos hushållningssällskap m. fl., måtte i tillämpliga delar tillkomma jämväl befattningshavare hos svenska smörprovningarna, *dels ock* vid bifall härtill förordna att, därest befattning hos svenska smörprovningarna före den 1 januari 1928 anmäles för beredande av pensionsrätt, engångsavgift, där sådan avgift skall erläggas, skall utgå med det belopp, för vilket huvudmannen må uttaga ersättning genom löneavdrag av befattningshavaren.

Statskontoret har, med hänvisning till sitt yttrande över 1922 års framställning, vidare anfört bland annat följande:

Statskontoret hade redan förut tillstyrkt, att befattningshavare vid svenska smörprovningarna måtte erhålla delaktighet i statens pensionsanstalt; och såsom skäl för vidtagande av en sådan anordning torde ytterligare kunna framhållas, att den verksamhet, som numera utövades av svenska smörprovningarna, tidigare utövats av hushållningssällskapen, men att densamma sedermera utbrutits från hushållningssällskapen och centraliserats till svenska smörprovningarna. Samma skäl, som föranlett att befattningshavare vid hushållningssällskapen erhållit delaktighet i en statsunderstödd pensionsanstalt, torde jämväl kunna åberopas för att nu ifrågavarande befattningshavare vunno sådan delaktighet.

Statskontoret tillstyrkte jämväl, att för befattningshavare i hushållningssällskapen gällande övergångsbestämmelser måtte bli gällande beträffande befattningshavare hos svenska smörprovningarna.

Beträffande den i handlingarna berörda framställningen om beredande av pension åt föreståndaren Waller, över vilken framställning statskontoret den

12 januari 1927 avgivit utlåtande, ville statskontoret endast framhålla att, därest reglementet för statens pensionsanstalt vunno tillämpning å befattningshavare vid svenska smörprovningarna, Waller skulle vinna delaktighet i pensionsanstalten samt komma i åtnjutande av pension, oaktat han redan uppnått den levnadsålder av 65 år, då skyldighet för honom att avgå från tjänsten enligt föreskrift i kap. VII i nyss angivna reglemente skulle inträda. Under sådana omständigheter bleve särskilda åtgärder för beredande av pension åt Waller icke erforderliga.

Enligt vad *statens pensionsanstalt* i sitt utlåtande den 25 februari 1927 anfört, anser sig anstalten ej böra avstyrka bifall till lantbruksstyrelsens hemställan. Beträffande de närmare föreskrifter, som borde meddelas rörande ifrågavarande pensionering, har anstalten åberopat ovan omförmälda av anstalten den 1 september 1922 avgivna utlåtande i ämnet, dock att tiden för den i övergångsstadgandena till kap. VII i anstaltens reglemente avsedda anmälan borde utsträckas till den 1 januari 1928.

Sedan, såsom redan berörts, förenämnda framställning till 1927 års riksdag om upprättande vid svenska smörprovningarna av två konsulenttjänster bifallits av riksdagen, äro för närvarande vid provningarna fast anställda följande befattningshavare, nämligen

Namn	Tjänsteställning	Födelseår	Anställningsår	Lön förutom dyrtidstillägg
Waller, Erik	föreståndare och smörexpert	1861	1905	7,200
Ericsson, Olof	assistent	1898	1926	4,500
Lindahl, Emil Agaton . . .	mejerikonsulent	1895	1927	4,500
Persson, Gottfrid Emanuel .	mejerikonsulent	1896	1927	4,500
Thornberg, Elvira	bokhållare	1882	1901	3,000
Thornberg, Nils	vaktmästare	1855	1892	1,800

Departementschefen.

Svenska smörprovningarnas betydelse för den ur nationalekonomisk synpunkt viktiga smörexporten torde under den långa följd av år, varunder provningarna numera varit verksamma, hava blivit tillfullo bestyrkt samt har ytterligare understrukits genom 1927 års riksdags beslut angående upprättande vid institutionen av två särskilda konsulentbefattningar för bistående av exportmejerierna i landet. Institutionen åtnjuter sedan länge understöd av statsmedel samt står under omedelbart överinseende av lantbruksstyrelsen. Med hänsyn till sålunda föreliggande förhållanden tillstyrker jag den gjorda framställningen om rätt för anstaltens fast anställda personal till delaktighet i statens pensionsanstalt, till vilken redan tidigare vissa liknande statsunderstödda institutioner vunnit anslutning.

Ifrågavarande befattningshavare skulle sålunda inordnas under bestämmelserna i kap. VII av reglementet för nämnda pensionsanstalt. Vad angår den tid, inom vilken anmälan om beredande av pensionsrätt skall äga rum

för att de i mom. 1 av övergångsstadgandena till kap. VII av reglementet givna föreskrifterna skola tillämpas, torde sagda tid böra utsträckas till den 1 januari 1929.

På Kungl. Maj:t torde ankomma att fastställa de villkor och bestämmelser, som i övrigt kunna befinnas erforderliga.

Enär de kostnader för staten, som skulle föranledas av svenska smörprovningarnas upptagande bland de till statens pensionsanstalt anslutna institutionerna äro obetydliga i förhållande till beloppet av de statsanslag, som utgå till anstalten, läser någon ändring i nämnda anslag icke påkallas av en dylik åtgärd.

Under åberopande härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att befattningshavare, anställda hos svenska smörprovningarna, må i överensstämmelse med vad ovan angivits från och med den 1 juli 1928 vinna delaktighet i statens pensionsanstalt.

Vad departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

E. Meurling.
